

Verzuim en uitval in het mbo 2012-2013

In het jaarverslag van het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland (RBL) over 2012-2013 staat dat het aantal meldingen van ongeoorloofd verzuim is toegenomen en het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) is afgenomen. Ondanks de afname, stoppen nog steeds te veel jongeren zonder startkwalificatie met hun opleiding, met name in het mbo. Zijn er verklarende factoren voor de vsv-cijfers in het mbo? Waar zitten de knelpunten wat betreft verzuim en vsv bij het mbo?

Om antwoord te kunnen geven op bovenstaande vragen moet gekeken worden naar factoren die van invloed zijn op voortijdig schoolverlaten. Uit verschillende onderzoeken komt naar voren dat een groot aantal factoren een rol kan spelen bij schooluitval; ongeoorloofd verzuim (Cabus et al., 2011; Ministerie van OCW, 2014), maar ook leerling-, gezins-, school- en andere omgevingskenmerken (o.a. de Baat & Foolen, 2012; Elffers, 2011; de Witte et al., 2014).

In deze memo worden de bij het RBL beschikbare data gebruikt. Het RBL kan met deze data geen uitspraken doen over verklarende factoren voor schooluitval.

Voortijdig schoolverlaten in het mbo

Op basis van gegevens van OCW zijn de vsv-cijfers zoals die in het jaarverslag stonden per 1 maart 2014 herzien. Het aantal jongeren afkomstig uit de RMC-regio Zuid-Holland Noord dat zonder startkwalificatie van school gaat en als nieuwe vsv'er geteld wordt is gewijzigd van 709 naar 611 (DUO, voorlopige cijfers 2012-2013, maart 2014).

Landelijk gezien is 6% van alle studenten op het mbo uitgevallen. In Zuid-Holland Noord is dat 6,6% (zie tabel 1), dat komt ongeveer overeen met het landelijk gemiddelde. Er vallen aanzienlijk meer jongeren uit van een mbo-opleiding dan van het voortgezet onderwijs, respectievelijk 505 tegenover 106.

Het Rijk heeft met alle 39 RMC-regio's in Nederland een convenant (2012 t/m 2015) vsv afgesloten. In dit convenant wordt niet meer gewerkt met een regionale ambitie uitgedrukt in een absoluut aantal, maar met uitvalpercentages per doelgroep. In tabel 1 is te zien dat de mbo-opleidingen van niveau 1 en niveau 3/4 voldoen aan de norm. De uitval op mbo niveau 2 is nog een tiende te hoog.

Vsv per ROC

In tabel 2 staat het aantal vsv'ers per ROC.

De drie ROC's met de meeste onderwijsdeelnemers hebben ook de meeste uitval, in totaal 407 van de 505 mbo-uitvallers. ROC Leiden heeft procentueel de meeste uitval, gevolgd door het ROC ID College. In tabel 3 is te zien dat ROC Leiden op niveaus 1 en 4 onder de maximale uitvalspercentages blijft en bij opleidingen van niveau 2 en 3 nog boven de norm zit (zie tabel 1 voor normen) en daar dus te veel jongeren uitvallen. ROC ID College kent alleen bij de beroepsbegeleidende leerweg (bb1) (werken-leren) op niveau 3 en 4 een te hoge uitval. Bij ROC Mondriaan is het juist de beroepsopleidende leerweg (bol) (dag-onderwijs mbo) op niveau 3 en 4 waar meer jongeren vsv'er worden dan toegestaan volgens de norm.

Tabel 1 Uitval per onderwijsniveau mbo in Zuid-Holland Noord

	deelnemers	vsv'ers	% vsv	norm
Totaal MBO	7.678	505	6,6%	
MBO niveau 1	145	32	22,1%	32,5%
MBO niveau 2	1.760	240	13,6%	13,5%
MBO niveau 3 + 4	5.773	233	4%	4,25%

Bron: DUO, voorlopige cijfers 2012-2013, maart 2014

Tabel 2 Vsv bij grootste ROC's in de regio Zuid-Holland Noord op 1 okt. 2013 (voorlopige cijfers maart 2014)

	deelnemers	vsv'ers	% vsv
ROC Leiden	3333	264	7,9%
ROC ID College	1440	86	6%
ROC Mondriaan	822	46	5,6%

Bron: DUO, voorlopige cijfers 2012-2013, maart 2014

Tabel 3 Vsv op 1 okt. 2013 naar onderwijsniveau bij grootste ROC's in de regio (voorlopige cijfers maart 2014)

	MBO niveau 1		MBO niveau 2		MBO niveau 3 + 4			
	bb11	bol1	bb12	bol2	bb13	bb14	bol3	bol4
Norm	32,5%	32,5%	13,5%	13,5%	4,25%	4,25%	4,25%	4,25%
Landelijk gemiddelde	31,4%	28,3%	10,8%	10%	3,3%	3,6%	3,9%	3%
ROC Leiden	21,7%	24,2%	16,6%	13,9%	6,6%	0,8%	5,5%	3,3%
ROC ID College	-	22,9%	10,8%	12,4%	4,8%	8%	3%	4,1%
ROC Mondriaan	-	-	6,5%	12,3%	3%	0%	6,7%	6,1%

Al het verzuim in beeld?

In 2012-2013 is het aantal meldingen van relatief verzuim in de leerplichtregio Holland Rijnland met 5% toegenomen. Scholen zijn ook vaker ongeoorloofd verzuim van 18-plussers gaan melden sinds de afspraak dat ROC's al het 18+ verzuim van minstens 16 uur in 4 weken melden bij DUO.

Het RBL merkt dat scholen de verzuimadministratie beter op orde hebben en beter melden waardoor meer verzuim zichtbaar wordt. Dit is een landelijke trend. Een toename van het aantal meldingen kan betekenen dat het verzuim is toegenomen, maar volgens Ingrado betekent een stijging van het aantal verzuimmeldingen niet per definitie dat de problematiek van het verzuim is verergerd (Ministerie van OCW, 2014).

Dat scholen beter melden, betekent niet dat al het verzuim in beeld is. Dit schooljaar zijn controles van de verzuimregistratie volgens het format van de Onderwijsinspectie uitgevoerd bij enkele opleidingsonderdelen van ROC's in de regio. ROC ID College en ROC Mondriaan hebben hier een voldoende gescoord, ROC Leiden een onvoldoende. De betreffende opleidingsonderdelen van ROC Leiden heeft aanwijzingen gekregen om de verzuimregistratie en het melden van schoolverzuim te verbeteren, dit wordt volgend jaar opnieuw getoetst.

Verzuim in het mbo

Er is een verband tussen verzuim en uitval. Ongeoorloofd verzuim kan leiden tot schooluitval, maar het hoeft natuurlijk niet te betekenen dat jongeren die verzuimen ook automatisch uitvallen en voortijdig schoolverlater worden. Andersom geldt ook dat niet alle voortijdig schoolverlaters verzuimd hebben in de periode dat zij nog op school zaten. Dit blijkt uit de vsv-cijfers van 2012-2013.

Van 44% van de nieuwe vsv'ers afkomstig van het mbo, is verzuim gemeld in het schooljaar van uitval. Er zijn ook jongeren die niet verzuimd hebben en toch zijn uitgevallen. Het kan ook zijn dat de vsv'ers waarvan geen verzuim gemeld is, wel verzuimd hebben maar bijvoorbeeld minder dan de maximale 16 uur in vier weken, of zij zijn ondanks hun verzuim niet gemeld.

Tabel 4 laat het aantal meldingen van relatief verzuim en het aantal meldingen van 18+ verzuim in 2012-2013 zien op de drie grootste mbo's in de regio. Veertig procent van alle meldingen van ongeoorloofd verzuim is afkomstig van het mbo. In verhouding meldt het ROC Mondriaan het vaakst verzuim, namelijk 223 meldingen per 1000 leerlingen.

Tabel 4 Meldingen van relatief verzuim in 2012-2013 van de grootste ROC's in de regio Zuid-Holland Noord

	spijbelverzuim	signaalverzuim	18+ verzuim	Totaal	Aantal meldingen per 1000 ll.*
ROC Leiden	193	9	350	552	113
ROC ID College	127	29	74	230	133
ROC Mondriaan	89	10	163	262	223

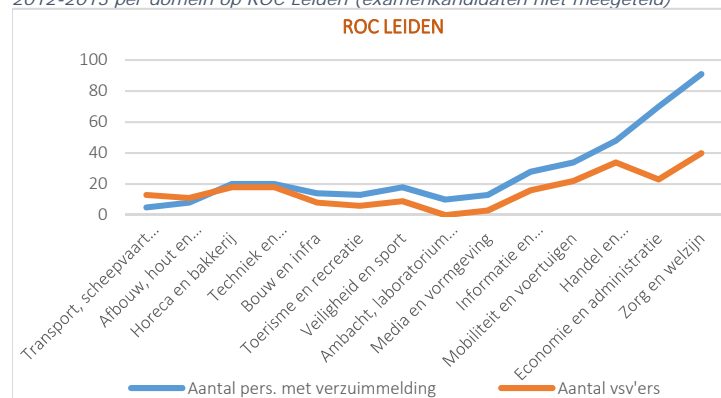
Bron: LBA, gegevens voor jaarverslag 2012-2013

Voor het eerst worden verzuim en uitval per domein aan elkaar gerelateerd om te onderzoeken of er verschillen te ontdekken zijn tussen de domeinen.

ROC Leiden

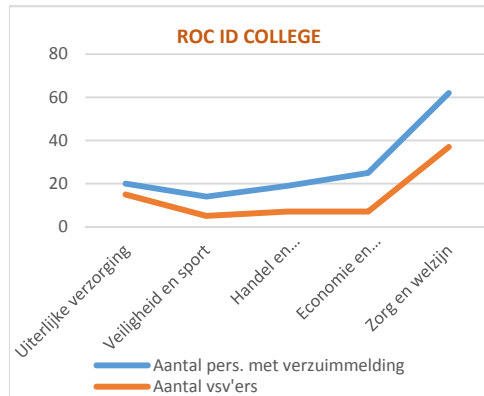
ROC Leiden heeft 552 verzuimmeldingen gedaan en er zijn 264 jongeren vsv'er geworden. Bij de meeste domeinen zijn meer meldingen gedaan dan dat er jongeren zijn uitgevallen van school en is er een duidelijk verband te zien tussen verzuim en uitval (figuur 1). Toch zijn er wel enkele uitzonderingen. Hoewel het om kleine aantallen gaat, zijn er bij de domeinen 'Transport, scheepvaart en logistiek' en bij 'Afbouw, hout en onderhoud' meer jongeren uitgevallen dan waarvan verzuim gemeld is. Relatief gezien kennen deze domeinen ook de hoogste uitval van ROC Leiden. Het kan zijn dat

Figuur 1 Aantal personen met een melding afgezet tegen het aantal vsv'ers in 2012-2013 per domein op ROC Leiden (examenkandidaten niet meegeteld)

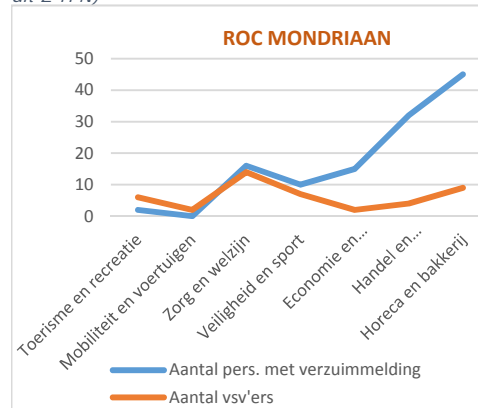

deze opleidingen wel goed gemeld hebben maar dat de uiteindelijke vsv'ers niet veel verzuimd hebben. Vermoedelijk hebben de betreffende opleidingen nog niet al het verzuim gemeld. Bij de overige opleidingen is het aantal personen met een verzuimmelding in elk geval hoger dan het aantal vsv'ers. Toch is ook daar vermoedelijk nog ruimte voor verbetering. De domeinen 'Economie en Handel' en 'Zorg en Welzijn' lijken goed gemeld te hebben en ten opzichte van het aantal meldingen relatief weinig uitvallers te hebben.

Figuur 2 Aantal personen met een melding afgezet tegen vsv'ers in 2012-2013 per domein (examenkandidaten niet meegeteld en alleen domeinen met >10 leerlingen uit Z-H N)

Figuur 3 Aantal personen met een melding afgezet tegen vsv'ers in 2012-2013 per domein (examenkandidaten niet meegeteld en alleen domeinen met >10 leerlingen uit Z-H N)

ROC ID College

ROC ID College heeft 230 verzuimmeldingen gedaan en er zijn 86 jongeren vsv'er geworden. Ook bij ROC ID College is er een duidelijk verband te zien tussen verzuim en vsv (figuur 2). Op basis hiervan zou je kunnen concluderen dat het ID College de verzuimregistratie goed op orde lijkt te hebben. Mogelijk is er bij 'Uiterlijke verzorging' en 'Veiligheid en Sport' nog wel wat winst te behalen, gezien de kleine marge tussen het aantal gemelde personen en het aantal vsv'ers. Toch kan dit niet met zekerheid gezegd worden en kan het zijn dat hier wel goed gemeld is, maar dat in verhouding meer studenten besloten hebben te stoppen vergeleken met de andere domeinen.

ROC Mondriaan

ROC Mondriaan heeft 262 verzuimmeldingen gedaan en er zijn 46 jongeren vsv'er geworden. Bij 'Toerisme en recreatie' en 'Mobiliteit en voertuigen' zijn meer jongeren uitgevallen dan waarvan er verzuim gemeld is. Het gaat om kleine aantallen, maar impliceert dat er of niet goed gemeld is, of dat de uitvallers niet (of weinig) verzuimd hebben en dus niet gemeld zijn. Mogelijk is er bij 'Veiligheid en Sport' nog wel wat verbeteren, de marge tussen verzuim en uitval is namelijk klein (Zorg en Welzijn heeft controle gehad).

Zoals eerder aangegeven is verzuim geen verklarende factor voor voortijdig schoolverlaten. De moeilijke overgang van vmbo is mogelijk wel een verklarende factor.

Overstap van vmbo naar mbo

Landelijk gezien valt een relatief groot deel van de jongeren uit bij de overgang van vmbo naar mbo of als zij net de overstap gemaakt hebben. Dit is een derde van de totale uitval. De jongeren besluiten bijvoorbeeld na het eerste jaar van het mbo te stoppen omdat de opleiding niet is wat zij ervan verwachtten (Ministerie OCW, 2014; Elffers, 2014).

In de regio Zuid-Holland Noord valt een kwart van de vsv'ers bij de overgang of vlak na de overgang van vmbo naar mbo uit. Zes procent van de vsv'ers in 2012-2013 heeft wel een vmbo-diploma behaald, maar is niet aangekomen op het mbo. Nog eens 18% van de vsv'ers is in het eerste jaar van het mbo na een vmbo-opleiding uitgevallen. Bij ROC Leiden en ROC Mondriaan is 17% van de vsv'ers in het eerste jaar uitgevallen. Bij ROC ID College is dat percentage 27%, dat is aanzienlijk hoger dan gemiddeld.

Conclusie

Het uitvalpercentage in het mbo in RMC-regio Zuid-Holland Noord wijkt niet af van het landelijk gemiddelde. Op enkele onderwijsniveaus op de ROC's in de regio is de uitval hoger dan de norm. Toch is het lastig om te verklaren waar dit door komt. Om vsv-cijfers in het mbo te verklaren, zijn de gegevens waar het RBL over beschikt niet voldoende. Hiervoor is een analyse nodig op basis van leerling-, gezins-, en schoolgegevens.

Hoewel verzuim gezien wordt als een indicator voor voortijdig schoolverlaten, is de sterkte van het verband met de gegevens van het RBL niet aan te tonen. Uit verzuimcontroles is gebleken dat nog niet al het verzuim van de mbo's in Holland Rijnland in beeld is. Pas wanneer al het verzuim bekend is bij het RBL kunnen hier uitspraken over gedaan worden. Toch is er bij een aantal domeinen van de drie grote ROC's in de regio een verband te zien tussen verzuim en uitval. Het betekent echter niet automatisch dat bij domeinen waar dit verband er niet zichtbaar is, niet goed gemeld wordt. Dit zal moeten blijken uit de verzuimcontroles. Het RBL blijft inzetten op het goed registreren en tijdig melden van verzuim als een strategie om vsv te verminderen.

Literatuur:

- *Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2014) Kamerbrief 'Startkwalificatie met perspectief, een passende plek voor iedereen.*
- *de Baat & Foolen (2012) Oorzaken van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Nederlands Jeugd Instituut.*
- *de Witte, K., S. Cabus, W. Groot, H. Maassen van den Brink (2014) De omvang en oorzaken van voortijdig schoolverlaten, en de effectiviteit van beleidsmaatregelen in Nederland. Voortijdig schoolverlaten. Rapportage van TIER / Platform 31.*
- *Elffers, L. (2014) The transition to post-secondary vocational education: students' entrance, experiences, and attainment. University of Amsterdam: Faculty of Social and Behavioural Sciences.*